

Zondag 25 augustus 2024

21^e zondag door het jaar

Lezingen: Jozua 24,1-2a.15-17.18b; Johannes 6, 60-69

Overweging

Tijdens mijn jeugd in de jaren zeventig heb ik reeds zijdelings kennis mogen maken met de bevrijdingsbeweging in Latijns-Amerika. Die beweging kwam op gang en kreeg veel aanhang onder arme boeren en arbeiders. Sommigen hebben deze beweging, van uit hun eigen perspectief bezien, ook wel een vorm van marxisme genoemd. Echter, de beweging had vanaf de start flinke steun van theologen die de geschiedenis van onderdrukking door rijken en machthebbers begonnen te zien in het licht van de uittochtverhalen over onderdrukking, slavernij en bevrijding. De beweging werd gezien als een nieuw elan in een wereld die bestond uit te veel en te grote afhankelijkheden.

Heden ten dage lijkt de bevrijdingsbeweging niet meer springlevend. Er zijn in het verleden talloze groepen ontstaan, al dan niet volgens een bepaald thema gevoed. Zo vertrok de feministische theologie vanuit een vrouwelijk perspectief, de postkoloniale theologie vanuit de toen nog bestaande koloniale machtsstructuren die de wereld beheersten. En de Queer theologie verbindt het gelaat van God met de onderdrukking van niet-heteroseksuele mensen. Al deze belangengroepen opereerden en nog steeds voornamelijk op cultureel-sociaal niveau, waar zij strijden voor erkenning. Daarmee is het echter best moeilijk de oorzaken, de onderliggende mechanismen, die voor ongelijkheid zorgen, zichtbaar te maken.

Wat we vandaag aan deze beweging zouden kunnen toevoegen is dat zij ook enigszins op het vlak van politiek en economie gaat opereren. Dat wil dan zeggen dat zij de strijd aangaat met scheve machtsverhoudingen in de samenleving en tevens met de consequenties van het neo-liberale marktdenken. Nog anders gezegd: ontwikkel een theologie met een kritische en zelf-kritische reflectie op Kerk en Samenleving. Dat zal dan hopelijk uitmonden in een holistische theologie die richting geeft aan een alomvattende manier van in het leven staan. In deze theologie toont God zich *in* de wereld. Maar het moeilijke stuk moet nog komen.

God toont zich inderdaad *in* de wereld, maar dan wel aan *de rand* ervan, in de marges. In gebieden die wij niet kennen cq. niet willen kennen, die geen stem of naam krijgen. Dus juist die plekken waar hiërarchische tweedelingen bestaan die tot machtsverschillen en onderdrukking leiden, die plekken onder kritiek durven te stellen. Dat betekent dat het centrum, de bestaande norm, door de periferie, in het spoor van Jezus, bevraagd en aangepakt zal moeten worden om bevrijdend te zijn.

Het neo-liberale kapitalisme propageert de menselijke vrijheid. Echter deze vrijheid tendeert steeds meer naar onverschilligheid, "doe maar wat je wil, zolang het mij maar niet stoort". De vrijheid van de nieuwe beweging is juist gebaseerd op verbondenheid en is daarmee een collectief verlangen dat voorbij gaat aan het individueel belang. Het gaat dan om verbondenheid van alle mensen in de samenleving en met name aan de onderkant van de samenleving en de praktijk daarvan. De rand, de periferie dus. Weg van het centrum, weg van de uitsluitingsmechanismen zoals we die kennen vanuit die plek.

Zie hier de woorden van Jezus in het evangelie vandaag: Wil jij misschien ook heengaan? Geloof je er nog in? Of ben je bereid je werk- en denkkraft van onderaf in de samenleving in te zetten voor kleine- en grote initiatieven die iets nieuws brengen in onze samenleving? Naast kerkgangers zijn steeds meer mensen die het in de Kerk niet meer zien zitten en ook niet-kerkelijke mensen vandaag de dag bereid actief te worden in vrijwilligerswerk. Er zijn voorbeelden te over, zoals vrijwilligers die:

- In een hospice werken met terminale patiënten
- Verantwoordelijkheid nemen in het ontmoetingsproces met migranten en vluchtelingen
- De presentie van een parochie in de wijk vergroten via een buurtkamer en een mooie tuin
- Mensen in nood bijstaan door vooral nabijheid te tonen; er gewoon te zijn

Allemaal initiatieven die uit gaan van een gedeeld visioen. Samen onderweg en op reis. Net zoals Jezus met zijn 12 apostelen. Van stad tot stad. Van plaats tot plaats. Altijd onderweg. Een visioen zoals het al in het vroege christendom bestond.

De teksten van vandaag nodigen ons uit te gaan naar een wereld waarin we door alle lagen van de samenleving heen God's woord verstaan. Zoals Jezus ons voorgedaan en geleerd heeft. Laten we geloven dat dit kan, in Zijn Geest! Daar begint het mee en dan krijgen we vast de energie er in de context van vandaag iets moois van te maken! De pauselijke encycliek Laudato Si en het lopende synodaal proces geven ons daarbij een flinke steun in de rug. Amen

Martin Meijer